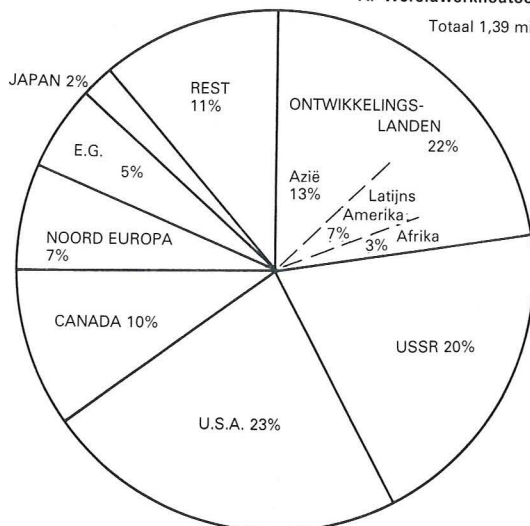

De beschikbaarheid van hout

Zojuist heeft de Stichting Bos en Hout aan de Minister van Economische Zaken een nieuw rapport „De Beschikbaarheid van Hout” uitgebracht. Het is een geheel herziene, tot 1983/1984 bijgewerkte editie die een overzicht geeft van de wereldhoutmarkt, de situatie op het gebied van bos en hout in de belangrijkste export- en importgebieden, de marktontwikkeling in de wereld per belangrijke produktengroep, de situatie in de ontwikkelingslanden en natuurlijk veel over bos en hout in Nederland en de E.G. In dit Bos en Hout Bericht zijn de conclusies en de aan de regering gedane beleidsaanbevelingen weergegeven.

A. Wereldwerkhoutoogst

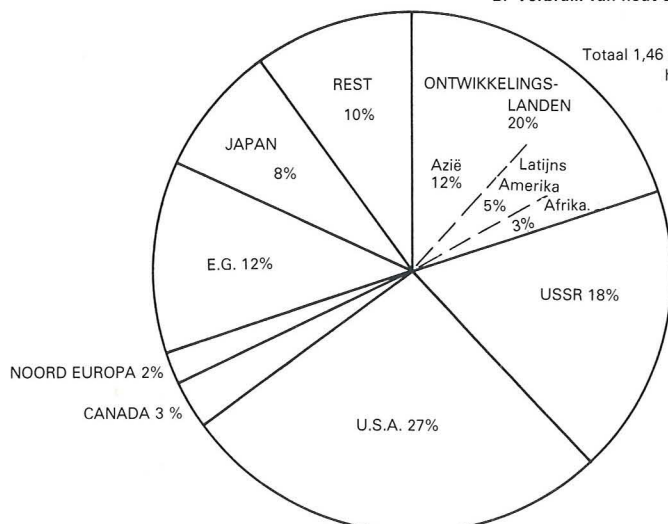
Totaal 1,39 miljard m³

B. Verbruik van hout en houtprodukten

(excl. brandhout)

Totaal 1,46 miljard m³ rondhoutequivalenten

ALGEMENE CONCLUSIES

1. De ontwikkelingen op de wereldhoutmarkt vragen doorlopend grote aandacht en analytisch onderzoek van overheid en bedrijfsleven, zeker in een land als Nederland dat tot de grootste importeurs van hout en houtprodukten ter wereld behoort. Daarvoor zijn de volgende redenen aan te voeren:

a. De houtoogst in de wereld nadert steeds dichter de grenzen van wat jaarlijks maximaal mag worden gekapt. Worden die grenzen overschreden dan worden de productiecapaciteit van het bos en daarmee de toekomstige houtoogstmogelijkheden aangetast. De lange productieduur van hout vraagt decennia van tevoren maatregelen om die mogelijkheden te vergroten.

b. Op de wereldhoutmarkt zullen steeds meer spanningen optreden. De behoefte aan invoer van hout en halfabrikaten in de wereld zal toenemen, zowel in de ontwikkelingslanden als ook in een aantal reeds nu belangrijke importgebieden. Anderzijds zullen de mogelijkheden tot de invoer van rondhout en, in tweede instantie, van halfabrikaten afnemen; deze ontwikkeling is in volle gang.

c. Nog meer dan bij olie wordt de export van hout en daaruit vervaardigde halfabrikaten gedomineerd door slechts enkele landen of gebieden in de wereld waaronder Noord-Amerika de belangrijkste rol speelt. Deze situatie zal zich verder toespitsen. Dit vraagt een voortdurende analyse van bospolitiek, houtmarktbeleid en houtmarktontwikkelingen in die landen en gebieden.

d. Ook als gevolg van politieke beslissingen wordt de export van rondhout in belangrijke productiegebieden toenemend onmogelijk gemaakt. Dit gebeurt via uitvoerverboden of, voorzover het hout van de overheid betreft, door toebedeling aan de nationale industrie. Voorbeelden van het eerste zijn Indonesië, Maleisië en ook een Europees land als Portugal; voorbeelden van het tweede Canada en Rusland. Deze trend treedt ook op of zal gaan optreden bij halfabrikaten. De opvatting dat men voldoende rondhout of halfabrikaten krijgt als men maar voldoende betaalt, is dan ook niet algemeen geldig.

Geografische verdeling van wereldhoutoogst en verbruik van houtprodukten (excl. brandhout); gemiddelde per jaar voor de periode 1981-1983.

2.

Opvoering van de wereldhoutproductie is een absolute noodzaak. Daarin past dat ontwikkelingshulp meer dan nu moet worden gericht op een goed, economisch bosbeheer en op de aanleg van nieuwe productieve bossen.

Houtgebrek in de ontwikkelingslanden zal in toenemende mate worden ervaren als het ernstigste probleem van de wereldhoutmarkt. Hout is als brandstof in de Derde Wereld nu reeds van immens belang maar hout als grondstof voor vooral gezaagd hout en papier is tevens onmisbaar voor de ontwikkeling van de economie en voor de ontwikkeling van de educatie. De achterstand van de ontwikkelingslanden in het verbruik van houtprodukten is ontstellend groot en groeit nog steeds. Men heeft veel minder bos ter beschikking per inwoner dan de geïndustrialiseerde wereld en die oppervlakte bos vermindert zowel door groei van de bevolking als door afname van het bosareaal. Deze situatie vraagt snel effectieve maatregelen.

Mede gezien de enorme achterstand van de ontwikkelingslanden in houtverbruik zal echter ook ieder ontwikkeld land zich moeten afvragen in hoeverre het zich kan permitteren om geen bijdrage te leveren aan een verhoging van de wereldhoutproductie. Het is een verkeerde politiek om de verantwoordelijkheid daarvoor bij andere landen te leggen. De Nederlandse regering blijkt in het Meerjarenplan Bosbouw zich daarvan bewust te zijn en te streven naar een substantiële verhoging van de binnenlandse houtproductie. In dit kader past een flexibel en veelzijdig gericht bosbouwbeleid, vooral wat betreft de samenstelling en de bestemming van het bos. Bosbouwkundige maatregelen die in dit verband worden genomen, fixeren namelijk de mogelijkheden die het bos de samenleving biedt op lange termijn. Men moet er dus voor waken dat het bosbouwbeleid niet tot situaties leidt die voor een lange tijd onomkeerbaar zijn en de toekomstige houtproductie sterk beperken of onmogelijk maken.

3.

De ontwikkelingen op het gebied van houtproductie en houtvoorziening in de wereld, gezien op lange termijn, vragen een lange-termijnstrategie waarbij de overheden een leidende rol dienen te spelen. Een dergelijke „houtstrategie” is ook voor Nederland noodzakelijk waarbij houtproductie- en houtvoorzieningsbeleid nauw gekoppeld moeten worden. Aanzetten daarvoor worden gegeven in het Meerjarenplan Bosbouw dat de regering onlangs aan de Tweede Kamer aanbod.

Voor een leidende rol van de overheid zijn de volgende redenen aan te voeren:

- Hout is een van de belangrijkste grondstoffen waarover de mens beschikt en daarom van grote maatschappelijke betekenis.
- Noodzakelijke ontwikkelingen in de bosbouw en daarmee in de houtproductiecapaciteit moeten vele decennia tevoren worden geïnitieerd en dat ligt buiten het gezichtsveld van het bedrijfsleven. Dit is gericht op investeren en ondernemen op veel kortere termijn.
- De voorziening met de grondstof hout wordt geheel bepaald door bospolitiek en boseconomie, die op hun beurt sterk door het overheidsbeleid worden beïnvloed.
- De wereldhoutmarkt wordt gedomineerd door enkele gebieden waar de overheid grote invloed heeft

op houtproductie en houtmarkt. Dat vraagt de aandacht van de overheden in invoergebieden.

e. De mogelijkheden tot de noodzakelijke uitbreiding van het bosareaal worden sterk beïnvloed door het landbouwbeleid van de overheid en haar planologisch beleid. Daarmee is tevens gezegd dat coördinatie van houtproductiebeleid en landbouwstructuurbeleid in tal van landen een noodzaak is (zie ook alg. conclusies 4).

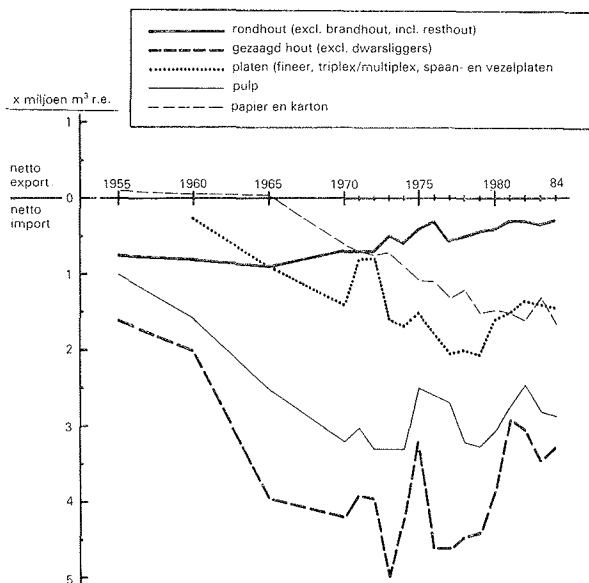
4.

Een gemeenschappelijke bospolitiek in de EG is nodig als basis voor een werkelijk houtproductiebeleid in de Gemeenschap. Dat beleid zal evenwel op nationaal niveau moeten worden gerealiseerd en dus blijft de ontwikkeling van een nationaal houtproductiebeleid noodzakelijk. Zowel op EG niveau als nationaal is een goede coördinatie nodig tussen het landbouw- en het bosbouwbeleid. Deze coördinatie moet krachtig worden bevorderd.

De Europese Gemeenschap als geheel is de grootste netto-importeur van hout en houtprodukten in de wereld. De waarde van de import bedraagt 50 à 60 miljard gulden. Gezien de ontwikkeling van de wereldhoutmarkt (zie ook alg. conclusies 1) wordt een verhoging van de productie binnen de EG van groot belang geacht. Ondanks herhaalde pogingen van de Europese Commissie is tot dusverre de ontwikkeling van een werkelijk communautair of zelfs een gecoördineerd bosbouwbeleid niet van de grond gekomen doordat men in de Raad van Ministers niet tot overeenstemming kon komen. Daarom is het juist dat de Nederlandse regering een dergelijk beleid niet afwacht maar blijkens het Meerjarenplan Bosbouw een nationaal houtproductie-beleid nastreeft. Het bij bos en hout betrokken bedrijfsleven zou overigens veel intensiever dan nu een EG-productiebeleid moeten stimuleren.

Voor de uitbreiding van het bosareaal is het van grote betekenis te streven naar een integratie van het landbouw- en het bosbouwbeleid. Dit wordt door de problematiek van de landbouwoverschotten nog eens beklemtoond. In dit verband is het dringend gewenst dat de politieke verantwoordelijkheid voor het landbouwbeleid en die voor het bosbouwbeleid in één hand berusten.

Ontwikkeling van de netto-invoer en netto-uitvoer van hout en houtprodukten van Nederland.

De in dit punt genoemde coördinatie op EG-niveau dient ook betrekking te hebben op de financiële middelen om het beleid te realiseren.

5.

Het besluit van de Nederlandse regering blijktens het Meerjarenplan Bosbouw dat in de toekomst de Nederlandse houtoogst aanzienlijk moet worden opgevoerd is essentieel voor de toekomstige houtvoorziening van ons land. Wel is het voor het realiseren van dit besluit nodig dat het in het Meerjarenplan Bosbouw ontwikkelde beleid op een aantal punten wordt verduidelijkt of aangepast.

Daarbij wordt op het volgende gedoeld:

a. Op zo kort mogelijke termijn moet een meer evenredige leeftijdsclassenverdeling in het Nederlandse bos tot stand komen. Dit vraagt een grootschalige verjonging in onze bossen teneinde de onaanvaardbare achterstand die daarin is ontstaan, met name bij grove den, te kunnen inhalen. Het Meerjarenplan lijkt gezien de oogstplannen in de komende 15 jaar een dergelijk beleid te willen realiseren maar is daarin niet duidelijk.

b. Het budget voor de subsidies voor bebossing en herbepossing, vermeld in het Meerjarenplan, moet worden aangepast aan de in dat plan gestelde produktiedoelen. Dit budget is volstrekt ontoereikend om de beoogde aanleg van nieuw bos en om het onder a. gestelde te realiseren.

c. Verhoging van het aandeel naaldbossen in Nederland is noodzakelijk en tegelijk een vermindering van het nu veel te hoge aandeel langzaam groeiende loofbossen die hout produceren waarvoor de gebruiksmogelijkheden beperkt zijn.

d. Duidelijkheid moet worden verschaft over vragen die zich voordoen ten aanzien van omvang en produktiemogelijkheden van de categorieën spontaan bos, begraasd bos en bos met accent natuur in het algemeen om te voorkomen dat teveel bos geheel of deels aan de houtoogst wordt onttrokken.

e. Duidelijkheid moet eveneens worden verschaft hoe de regering haar beleidsdoelen wil realiseren in het grootste deel van het Nederlandse areaal bos en weg- en grensbeplantingen dat niet haar eigendom is.

6.

Een aantal onmisbare instrumentaria voor een gericht houtproductie- en houtvoorzieningsbeleid moet beter worden ontwikkeld. Gedoeld wordt op onderzoek, statistieken en voorlichting.

a. De overheid dient een vooraanstaande rol te spelen bij de ontwikkeling van het op lange termijn gerichte onderzoek met betrekking tot de houtmarkt en ten aanzien van het hout als grondstof. De produktieduur van hout is zodanig lang dat het bedrijfsleven in het algemeen in onvoldoende mate toekomstige marktontwikkelingen kan onderkennen en eveneens onvoldoende anticiperend zal kunnen reageren op in de verdere toekomst te verwachten ontwikkelingen in aanbod en vraag bij rondhout.

b. Voor een goede ontwikkeling van de houtproductie en de houtvoorziening is een permanent inzicht nodig in de samenstelling en de produktiviteit van het bosareaal, in omvang en samenstelling van de houtoogst en in het verloop van de bosverjonging en de bosuitbreiding. De daarvoor noodzakelijke inventarisaties ontbreken in Nederland of vinden tot dusverre te spaar-

zaam plaats, zoals die voor de bosstatistiek. Ook hier ligt een taak voor de overheid.

c. Voorlichting over en public relations voor op produktie gericht bos zijn onvoldoende ontwikkeld hetgeen onbekendheid met en misverstanden over de aard van op produktie gericht bos in de hand werken. Verbetering is essentieel voor de opvoering van de houtproductie in Nederland. Het bij bos en hout betrokken bedrijfsleven zal hierin een belangrijke rol moeten spelen.

7.

Er dient meer coördinatie en samenwerking te komen binnen het bij bos en hout betrokken bedrijfsleven waar het gaat om het beleid ten aanzien van de produktie van en de voorziening met de grondstof hout.

De structurele ontwikkelingen rond houtproductie en houtvoorziening vragen in vele landen, ook in Nederland en in de EG als totaal, dringend om een dergelijke coördinatie. Deze noodzaak wordt versterkt door de goede organisatie van activiteiten die met betrekking tot andere bosfuncties zoals openlucht recreatie en natuurbescherming worden ontwikkeld wat er toe kan leiden dat de noodzaak en de mogelijkheden van houtproductie onderbelicht worden. Bij de genoemde samenwerking hoort een beter inzicht in elkaars mogelijkheden en beperkingen.

Zo is het voor een goede ontwikkeling van de toekomstige houtstroom van het grootste belang dat de bos-eigenaren zich terdege oriënteren omtrent veranderingen die op de houtmarkt optreden of zullen gaan optreden, ook buiten hun eigen land. Zij staan aan de basis van de grondstof hout maar kennen onvoldoende de ontwikkelingen bij het verbruik en presenteren onvoldoende de mogelijkheden die zijzelf op langere termijn zullen bieden. Toch is dit noodzakelijk om te komen tot een in aller belang zijnde optimale benutting van een schaarser wordende grondstof.

Voorts is het voor een goede ontwikkeling van hun houtvoorziening essentieel dat houtverwerkende bedrijfstakken en bedrijven een goed inzicht hebben in de invloed die ontwikkelingen in bospolitiek, boseconomie en bosbouwtechniek op het bosbeheer en daarmee op de toekomstige houtproductie hebben en in de consequenties daarvan voor de beschikbaarheid van hout.

8.

Het bij de houtverwerking betrokken bedrijfsleven heeft groot belang bij de instandhouding van een veelzijdig funktionerend, gezond bosbestand en dient daarmee bij zijn economische en politieke activiteiten ten behoeve van zijn grondstoffenvoorziening rekening te houden.

Voor een duurzame houtafzet en houtvoorziening is het namelijk van het grootste belang

a. dat het bosarsenaal minstens in stand blijft, niet alleen naar omvang maar ook naar kwaliteit. Dit sluit kaalkap zonder herinplant uit en vraagt erkenning van de noodzaak van een tijdige verjonging met kwalitatief hoogwaardig materiaal;

b. dat voorkoming en bestrijding van ziekten en andere aantastingen een hoge prioriteit dienen te hebben waarvoor het bedrijfsleven zich sterk hoort te interesseren;

c. dat wordt onderkend dat, indien naast economische ook ecologische en recreatieve aspecten van het bos een rol spelen, de instandhouding van het bos ook ten

behoefte van de houtproductie alleen maar wordt gediend;

d. dat het betrokken bedrijfsleven zich realiseert dat een dergelijk veelzijdig functioneren van het bos een maatschappelijke belangstelling voor bos schept waarvan ook de houtproductie profiteert. Wel moet deze niet onderbelicht blijven, en dat vraagt een veel intensievere en meer gespreide bospolitieke inbreng van dezelfde bedrijfsleven dan nu het geval is.

BELEIDSAANBEVELINGEN

Algemeen

1.

De ontwikkelingen op het gebied van de houtmarkt in de belangrijke houtproductiegebieden en die in de ontwikkelingslanden moeten door de houtimporterende landen nauwlettend worden gevolgd. Dat geldt ook voor Nederland als een van de belangrijkste houtimporteurs in de wereld. De beschikbaarheid van hout en houtproducten in de wereld moet

- voortdurend onderwerp van onderzoek zijn;
- worden verwerkt in het regeringsbeleid ten aanzien van houtproductie en houtvoorziening;
- worden betrokken bij het ontwikkelen van een houtstrategie op nationaal en op EG niveau;
- leiden tot een gericht onderzoek naar de meest doelmatige toepassing van Nederlands hout.

2.

De Nederlandse regering moet met kracht bevorderen, ook in EG-verband, dat de ontbossing in de ontwikkelingslanden wordt gestopt en dat aldaar een beleid tot stand komt dat is gericht op een uitbreiding van het bosareaal en op een duurzame verhoging van de houtproductie.

3.

Het blijvend op elkaar afstemmen van het houtproductie- en het houtvoorzieningsbeleid is van het grootste belang voor de huidige en vooral de toekomstige houtvoorziening van ons land, ook de voorziening op lange termijn. Aan die afstemming zal de Overleggroep Houtproductie en Houtvoorziening, ingesteld door de Ministeries van Economische Zaken en van Landbouw en Visserij, een belangrijke bijdrage moeten blijven leveren.

Bosbouw en houtproductie

4.

De Nederlandse regering dient het tot stand komen van een communautair bosbeleid in de EG te bevorderen. Het is gewenst dat dit beleid in nauwe samenhang met het EG landbouwbeleid wordt ontwikkeld, wil het de gewenste uitbreiding van het bosareaal kunnen bevorderen. Een dergelijk communautair bosbouwbeleid zal alleen kunnen worden gerealiseerd via een nationale politiek met betrekking tot houtproductie en houtvoorziening in de verschillende lidstaten.

5.

Het Meerjarenplan Bosbouw, onlangs aan de Tweede Kamer aangeboden bevat elementen die tot een gunstige ontwikkeling van de Nederlandse houtvoorziening kunnen leiden.

Het is echter van het allergrootste belang voor het slagen van de plannen dat een toereikend instrumentarium tot stand komt, met name waar het gaat om de financiële stimulering en om de onderlinge afstemming van het bosbouw- en het ruimtelijke-ordeningsbeleid, een instrumentarium dat deels onvoldoende is ontwikkeld en waarvoor in het Meerjarenplan Bosbouw zelf onvoldoende perspectief wordt geboden.

Voor de doelstellingen ten aanzien van de houtproductie, die als positief moeten worden beschouwd, geldt voorts dat hun haalbaarheid sterk zal afhangen van de vraag welk beleid de Rijksoverheid zal volgen met betrekking tot dat bos dat niet haar eigendom is. Dit is niet in het Meerjarenplan Bosbouw aangegeven en vraagt alsnog om duidelijke uitspraken.

6.

Het besluit van de regering, vertolkt in het Meerjarenplan Bosbouw, om oogststatistiek en oogstprognoses op te stellen alsmede om een regelmatige evaluatie van het gevoerde bosbouwbeleid te doen plaatsvinden is van groot belang voor allen die betrokken zijn bij bos en hout en verdient dan ook hun steun. Daarom is het aan te bevelen dat het bedrijfsleven in een vroeg stadium en permanent wordt betrokken bij het overleg over de opzet en bij de analyse van de resultaten van de genoemde initiatieven.

Houtvoorziening

7.

De toekomstige houtvoorziening van ons land vraagt op langere termijn een gerichte strategie met betrekking tot de grondstof hout (zie aanbeveling 1). Hoewel het bedrijfsleven zich daarbij zeker actief moet tonen kan een dergelijke strategie alleen tot stand komen als de overheid een leidende rol speelt. Een goede aanzet tot een te ontwikkelen houtstrategie, namelijk ten aanzien van de beschikbaarheid van deze grondstof uit nationale bronnen, werd reeds gegeven in een brief die de Minister van Economische Zaken in mei 1983 aan de Tweede Kamer zond en die zijn neerslag heeft gevonden in het Meerjarenplan Bosbouw. De bedoelde strategie zal in grote lijnen verder moeten worden uitgewerkt in overleg tussen overheid en bedrijfsleven.

8.

Belangrijke bouwstenen voor een houtstrategie zijn een goed inzicht in de beschikbaarheid van hout en houtproducten in de wereld (reeds aan de orde gesteld in aanbeveling 1), in de stroom van hout en houtproducten in eigen land en in de mogelijkheden tot optimale inzet van Nederlands hout ten gunste van de nationale houtvoorziening. Deze kwesties zullen doorlopend aandacht moeten hebben.

9.

De statistieken van het CBS op het gebied van productie en internationale handel zijn in principe van groot belang voor een goed inzicht in de stroom van hout en houtproducten in Nederland. De gegevens zullen echter op veel kortere termijn dan nu het geval is beschikbaar moeten komen willen ze voldoende nut hebben.

ir. H. A. van der Meiden